

Bytræet

Af Bonnie R. Mürsch, advokat, tidl. formand for Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse

Træet bliver vel stækket, før det vokser til skyen.

Det gamle træ, o, lad det stå.

For træet er der håb. For de gamle, som faldt, er der ny overalt.

Grau, teurer Freund, ist alle Theorie, und grün des Lebens goldner Baum.

Hvert træ, som ikke bærer god frugt, omhugges og kastes i ilden.

Går det sådan med det grønne træ, hvordan skal det så gå med det tørre?

Æren er fejreste træ i skoven.

Der mangler ikke stikord til en hyldest til bytræet.

– Som om det havde behov for Bevingede ord. Billederne melder sig hastigt af sig selv, men nu kan læseren jo selv indpasse dem i teksten efter forgodtbefindende.

I gamle foreninger er der tradition for at indlede årsmødet med at mindes dem, ”der ikke er blandt os længere”. Om end ikke med et minuts stilhed så må jeg dog også benytte anledningen til først at bringe nogle særlige træer i erindring for de uforglemmelige indtryk de har gjort.

Faktisk gælder min tidligste træ-sorg vor kæmpe sort-poppel, som var markør for de karakteristiske popler omkring Sankt Jørgens Sø, plantet i forbindelse med udstykning og bebyggelse i området.

Kommunen påstod, at den var til fare. Far kæmpede en brav forgæves kamp, og da den var fældet, kunne det konstateres, at den var kærnesund. Javist, der er siden for denne og andre popler, der har måttet lade livet, plantet hurtigt voksende ver-ecken popler, men ...

Modstående side:

4 nye kastanjetræer blev plantet i 2014 ved Reformerte Kirke. Det er stiklinge af det gamle træ, som blev fældet i 2007. Foto: Hans Erik Lund.

Mange år senere lige uden for min kontordør forsvandt, hvad der havde titel af byens ældste kastanietræ, og dens tilpassede krumning i smedjærngitteret stod tom. Ved pressemeddelelse i 2007 sagde de Reformerte menigheder vemodigt Farvel til den gamle hestekastanie. Et par grene, nu helt tørre, og en træskive minder om Den Reformerte Kastanie, og der er som lovet sket klonet genplant.

En bedre skæbne har været tilstået Holbergs Kastanie, der som en venlig hilsen over muren fra professorboligens have stadig kan pryde optakten til Fiolstræde; antagelig fordi den nok er yngre end både Holberg og dens reformerte artsfælle.

Kendemærke og forventningsfuldt gensyn ved hvert gravbesøg var den enestående blodbøg på Frederiksberg ældre Kirkegård. Vel betog kronen, men især var der den fantastiske stamme med rødder som et gigantisk fortidsdyr, en gargantua-elfantisk fod, som man simpelthen måtte røre ved.

Nu markerer en lille nyplant dens grav og er kimen til den forgængelighedsfølelse, som man siden ved besøgsgraven må konfrontere.

Ét er formodet eller reel træsygdom og alderssvækkelse, der jo som vidnesbyrd

om livets gang ved træfald kan bringe liv og lemmer og ejendele i fare. Anderledes hårdhjertet kan byggeplaner udvirke en dødsdom. Skån træet, lød bønnen fra omgivelserne, da det gjaldt det enestående kastanietræ ved Amerikavej, hvis krone spredte glæde langt over hustagene. Men der var ingen lydhørhed hos bygherre eller myndigheder over for forslag om, hvorledes træet kunne indgå som en herlighedsværdi i bebyggelsen eller fantasi til at forestille sig en så at sige organisk sameksistens mellem bevoksning og bygning, som så smukt er levet ud f.eks. på Louisiana.

Det er forår nu, og jeg savner mit eget kastanietræ. I årevis har jeg uden hensyn til vindue, der skilte os, været på den grønne gren fra de første knoppers bristen til løvfald og i vintermånederne levet mig ind i grenenes silhouetter. Nu er der bare fad, tom himmel, og der ligger et par trøste kastanier fast i frakkelommen.

I lokalplansager har man trods alt en indsigelsesmulighed, selv om man ofte overhøres. Over for naturfænomener som lynnedslag eller som her orkan er man – og træet magtesløs.

Pilen, som vist ikke kan betragtes som ædeltræ, bør dog prises for den ynde, som den tilføjer, især søkanter – og for dens ukuelighed. Den er ikke stormstærk, men fældes den, skal stubben nok vide at skyde. Et lille positivt puf til den menneskelige selvforståelse. Se til pilen ved Gyldenløvesgade/Nørre Søgade. Den lod sig udskære til træskulptur og vil alligevel sit grønne. Det rører mig – midt på cykelstien.

Tabet af det enkelte træ kan begrædes. Tilknytningen til træer, der skaber gadebilleder, kan være lige så stærk.

Mindeværdigt var et stemningsfulde kig ned ad Willemoesgade fra Østerbrogade, hvor gadetræerne dannede næsten en tunnel med mindelser om de sydengelske

hulveje. Hefligt og forgæves blev der fra beboerside kæmpet med trykte t-shirts og plakater for bevarelse. Væk skulle træerne i forbindelse med nedgravning af fjernvarmeledninger. Efterplant med små-røn holder sig nu pænt inden for fortovsrummet.

Elmesygen raserede, og en dag dannede træerne på Gammel Køge Landevej op mod Toftegårds Plads ikke længere den katedral, der i det industriprægede yderområde var som en storstilet iscenesættelse af mødet med selve byen.

Oven på begrædelsen over forsvundne bytræer kommer man ikke uden om det uhellige spørgsmål, om træer overhovedet hører til i byen. Det er diskussionen om urbanitet over for kultur-natur. Den fik ikke for lidt fra teoretikerside, da Krinsen på Kgs. Nytorv blev fældet. Hurra, for det rene byrum, lød det. Forstod man slet ikke, hvorledes netop Krinsen var rumskabende for et Kgs. Nytorv, hvor kransen af lindetræer (engang var det elme) formåede at binde 11 tilstødende gadeforløb sammen? Et fond forstod det heldigvis og sikrede ved en gavmild donation den smukkeste genplantning – alt godt indtil Metro trods påbundne lysegroede protestslojfer fra en bevaringsaktion nidkært fjernede også de lindetræer, der ikke direkte var i vejen for byggeplads. Beskæmmende.

For en bybo som mig behøves ingen argumenter for at bibeholde og understøtte samspillet mellem de stationært-statistiske bygninger og de stationært-mobile træer med alt, hvad det indebærer af fugleliv, spil mellem lys og skygge og fornemmelse af årstidernes skiften.

– Juletræet på Rådhuspladsen springer vi over – det skal ikke høre et ondt ord fra min side.

Kunne Historien være et af argumenterne for Krinsen, var det ren rumlig æstetik og behaget ved træer med svalende

skygge og vindbremse, der i 1996 ved private gavemidler på én nat fik skabt lindreindramning af Højbro Plads. Hvem ville undvære den i dag? At tage ejerskab ved at fjerne sideskud, så stammerne kan stå rene og strunke kan anbefales for den glade følelse ved en beskeden indsats.

Overordnet er der da en rimelig træpolitik i hovedstaden. Der gen- og nyplan-tes, rigtig flinkt endda.

Se til Vesterbro Passage, som den hed engang. Initiativet må hilses velkommen, det har der været ventet på i mange år, og pladsen ved Lurblæserne har fået en hel lille lund som led i den flotte nytolkning af Vester Voldgade. Der er blot det ved spæde gartnertræer, at de først rigtigt kan noget, når de engang får år på sig. Et træ med et godt liv har et andet tidsperspektiv end os – det er både vemodigt og trøsterigt. I 1950'erne skrev havearkitekten Ingwer Ingwersen – Træets og Storbyens Livsrytmer modarbejder hinanden. – Jeg plæderer ydmygt for det gode samliv.

Hvilken køn tanke at plante ærestræer. Et sådant træ er Legattræet (nu dog en skiftning) på hjørnet af Chr. IXs Gade og Ny Østergade til minde om arkitekten Eugen Jørgensen, hvis navn træet bærer.

Mere anonymt er plantet på Lille Trianglen, på Gl. Kongevej og i Kingosgade.

Opfordringen må lyde: at den denne tradition tages op. Det vil være en oplagt gestus til fejring af jubilæumsåret.

Og så kan det til bytræerne, og det kan jo også gælde jubilanten, føjes: Vivat, crescat, floreat!

Hvad mening giver det, at en lægmand taler om bytræer uden udgangspunktet i egne bytræer i ens omgivelser? Forholdet til bytræer er jo personligt. De repræsenterer nærhed og tilknytning, og den enkelte kan så selv tage sit forhold til egne bytræer op til eftertanke.

I den overordnede planlægning må det være en selvfølge at indtænke træer i det urbane miljø, hvis også byboere skal sikres mulighed for en positiv oplevelse af deres omgivelser.

Udfordringen er lokalpolitikernes og deres embedsværks, således at kønne principper om grønt bymiljø udmøntes i en konkret holdningspræget handlingsplan udsprunget netop af deres lokalkendskab – ikke fra skærm-på-skrivebord, men af stedlig indlevet vurdering.

Byboere fortjener Bytræer!